

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Sank end Borgen høit Du bygde Om Verdens-Bygningen, af A. Aschlund

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Sank end Borgen høit Du bygde Om Verdens-Bygningen, af A. Aschlund", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1831_491_2-intro-shoot-idm250.pdf (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Astronomi og bibelfortolkning

Aschlund gik ikke ind på de bibelske udsagn om universets opbygning. Det var Grundtvig, som appellerede til "det i denne Sag saa bekiendte Bibel-Sted" fra Josvas Bog (Grundtvig 1831, s. 282). I moderne oversættelse lyder Jos 10, 12-13:

På denne dag [...] talte Josva til Herren; han sagde i israeliternes nærvær: "Sol, stå stille i Gibeon, / og måne i Ajjalons dal!"

Da stod solen stille, og månen standsede, til folket fik hævn over sine fjender. [...] Solen blev stående midt på himlen, og den tøvede næsten en hel dag med at gå ned.

Dette vidunder implicerede, at Solen normalt gik rundt om Jorden. Luther siges derfor i en af sine samtaler kort at have anført Jos 10, 12-13 for at forkaste Kopernikus' hypotese, da Luther i 1539 første gang hørte om den. Anekdoten fik stor indflydelse på lutheranernes modstand mod heliocentrismen (Omodeo 2014, s. 23 f.). Grundtvig henviste allerede til bibelstedet i sin tidlige kritik af heliocentrismen (Grundtvig 1814, s. 47). Hans position minder om Luthers inspirationslære, der fastholder, at hvert eneste ord i Bibelen er inspireret af Helligånden, og Grundtvigs indlæg kan også give mindelser om moderne bibelfundamentalisme. Ved nærmere eftersyn adskiller Grundtvig sig imidlertid fra begge. Han kan nærmest betegnes som en konservativ bibeludlægger med en vis interesse i den historiske kritik af Det Gamle Testamente (Høgenhaven 2012). Få år senere betegnede Grundtvig således Jos 10, 12-13 som et ret ubetydeligt bibelsted baseret på et tabt digt i en i øvrigt usikker bibelsk bog (Grundtvig 1833, s. 145 f.). Grundtvigs imødekommenhed over for naturvidenskab i 1830'erne var dog forbigående. Fra 1850'erne vendte Grundtvig tilbage til sin tidlige kritik af de materialistiske naturvidenskabsmænd som Antikrists ledsagere (jf. Vind 1999, s. 430; Pedersen 1989, s. 95 f.).

I sit indlæg anfører Grundtvig en meget debatteret bog af teologen Karl Gottlieb Bretschneider fra 1830. Bretschneider gennemgik her nyere resultater fra astronomien og andre empiriske videnskaber, som modsagde både skabelsesberetningen og andre dele af Det Gamle Testamente. Ifølge Bretschneider var det omsonst for teologer at ville modbevise resultaterne. Han talte i stedet for en tilpasset rationalistisk teologi, som ganske vist inddrog disse nye resultater, men gendrev den ukyndige udlægning af resultaterne hos fritænkere som Rousseau og Voltaire (Bretschneider 1830, s. 77-81). Grundtvig udtalte sig i en samtidig artikel entydigt imod Bretschneider, og Bretschneiders gennemgang blev på det bestemteste afvist af Grundtvigs medstrider, Andreas Gottlob Rudelbach (Grundtvig 1830-1831, sp. 274; Rudelbach 1831, her især s. 155-160). Grundtvigs kritik af de nymodens rationalister inkluderer således formentlig også Bretschneider. Bretschneiders indlæg kan dog have påvirket Grundtvig, som også skelner mellem selve den kopernikanske lære og udlægningen heraf blandt dens ukyndige tilbedere (Grundtvig 1831, s. 279 f.).